

Регулювання діяльності банків: модернізація чи консерватизм?

Banks' activities regulation: modernization or conservatism?

Регулювання діяльності банків в умовах глобальних викликів: монографія / Л.О.Примостка, М.І.Діба, О.О.Чуб, Г.Т.Карчева та ін. / за ред. д-ра екон. наук, проф. Л.О.Примостки. – К.: КНЕУ, 2012. – 459 с.

Проблема активізації банківської діяльності з огляду на її значення для сталого та збалансованого розвитку економіки набуває особливої актуальності в період економічних потрясінь. Нині відбуваються досить складні процеси, спрямовані на подолання кризових явищ, збереження банків із національним капіталом, посилення ролі банківського регулювання та нагляду, зміцнення фінансової стійкості банків у майбутньому. В умовах загальної економічної нестабільності та кризових явищ суттєво зростає роль і значення банківського регулювання та нагляду. Дослідженню цих актуальних як у науковому, так і в практичному аспекті проблем присвячено монографію, підготовлену авторським колективом кафедри менеджменту банківської діяльності Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, в якій концептуально обґрунтовується стратегія регулювання діяльності банків у глобальному середовищі в посткризовий період.

Праця містить низку нових для науки теоретичних та практичних положень. Зокрема, авторським колективом уперше комплексно досліджено теоретичні положення та практичні аспекти регулювання банківської діяльності в умовах глобальних викликів, а також визначено напрями трансформації його концептуальних засад, які викристалізувалися під час фінансової кризи.

Незважаючи на багатоаспектність порушених проблем, структуру монографії логічно й ретельно продумано. Праця складається з п'яти розділів, у яких проблеми банківського регулювання та нагляду послідовно висвітлюються в контексті історичних, глобалізаційних та інтеграційних процесів. У першому розділі розкрито об'єктивну необхідність і сутність регулювання, визначено роль, функції та завдання державного регулювання економіки, розглянуто еволюцію підходів до регулювання банківської діяльності. Особливу увагу приділено вивченню світового досвіду організації банківського регулювання та нагляду, з'ясовано переваги та недоліки кожної з трьох її основних моделей, а також наведено аргу-

менти щодо доцільності створення мегарегулятора. За результатами ґрунтовного дослідження процесу еволюції принципів, методів та стандартів банківського регулювання на міжнародному рівні визначено напрями адаптації і гармонізації банківського законодавства України та Європейського Союзу.

У другому розділі висвітлено історичну ретроспективу банківських криз та здійснено комплексне дослідження причин, проявів і наслідків глобальної фінансової кризи у банківському секторі. Особливу увагу приділено політи-

ці Національного банку України в період кризи, практиці регулювання ліквідності банків, виявленню позитивного та негативного досвіду антикризового управління банками в умовах економічної нестабільності. У монографії розглянуто також міжнародні принципи і стандарти регулювання, зокрема нові вимоги регулятивних органів, викладені в угодах Базель II і Базель III, та можливі наслідки їх впровадження в діяльність вітчизняних банків. Проведене дослідження дало змогу сформулювати пропозиції щодо вдосконалення наглядової роботи в банківській сфері, а також окреслити напрями капіталізації банків за новими міжнародними стандартами.

Особливості регулювання окремих видів банківської діяльності викладено в третьому розділі. Тут зокрема проаналізовано практику регулювання депозитних операцій банків, вплив заощаджень населення на формування ресурсної бази банків та заходи держави,

спрямовані на підвищення довіри громадян до банківської системи. В дослідженні наголошується, що за умов нестабільності особливу увагу слід приділяти регулюванню кредитних операцій банку, оскільки саме в цей період значно зростає кредитний ризик та накопичуються проблемні кредити. В праці ґрунтовно проаналізовано причини та наслідки кредитної експансії, яка мала місце в передкризовий період, а також міжнародний досвід формування банками резервів за кредитними операціями банків. Системно викладено нові підходи до управління кредитним ризиком банків, спрямовані насамперед на його упередження, зокрема обґрунтовано необхідність впровадження методів динамічного резервування та створення буфера резервів з метою амортизації кредитних шоків. Не обійшли увагою автори й сучасні тенденції валютного регулювання та контролю в Україні.

Важливе місце в монографії відведено аналізу проблем регулювання процесів входження іноземного капіталу в банківську систему України, висвітлених у четвертому розділі. Зокрема наголошується, що іноземний капітал привносить новітні банківські технології та фінансові продукти, культуру банківського корпоративного управління, сучасні стандарти обслуговування, одночасно загострюючи конкуренцію. Автори вважають, що поступово мають бути створені умови для доступу в український банківський сектор іноземного капіталу, аналогічні умовам для резидентів. У праці здійснено теоретичне узагальнення процесів експансії іноземного капіталу з погляду формування стратегії державного регулювання, виявлено позитивні та негативні сторони цього процесу, проаналізовано вплив іноземного капіталу на ефективність банківської діяльності за допомогою нормативно-індексної моделі, визначено концептуальні засади формування державної стратегії регулювання діяльності банків з іноземним капіталом та методи її реалізації.

У п'ятому розділі запропоновано нову методику оцінювання фінансової стійкості банків на основі інтегральної

динамічної моделі та наведено результати її апробації на прикладі найбільших банків, які доводять адекватність розробленої моделі. У монографії також розглянуто питання безпеки банківської діяльності в нестабільному середовищі. За результатами проведеного дослідження запропоновано напрями вдосконалення банківського регулювання та нагляду, які сприятимуть вітчизняній банківській системі в процесі євроінтеграції та фінансової глобалізації.

Безсумнівною заслугою авторського колективу є й те, що в дослідженні порушено низку гостро дискусійних

питань, які перебувають у різних площинах глобального розвитку та на різних рівнях інституціональної фінансової архітектури.

Без перебільшення можна сказати, що колективна монографія “Регулювання діяльності банків в умовах глобальних викликів” є одним із перших ґрунтовних досліджень проблем концептуалізації банківського регулювання та нагляду в глобальному середовищі. Книга дає змогу вдумливого читачеві переосмислити процеси, які відбуваються в сучасному банківництві, почерпнути нові ідеї щодо подальшого розвитку банківської діяль-

ності як на національному, так і на міжнародному рівнях, та є вагомим внеском у розвиток теорії і практики банківської справи.

□
Михайло Савлук,

Mykhailo Savluk,

доктор економічних наук, професор,
професор-консультант кафедри банківської справи
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана.

Sc.D. (Economics), Professor,
Professor-consultant of the Banking Department
of the Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman.

Конкурс/

Студентський внесок у розвиток банківництва Students' contribution to the development of banking

1 квітня 2014 року в Київському національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана відбувся другий тур Першого міжнародного конкурсу студентських наукових робіт “Кредитно-банківська система: історія, сучасність та перспективи розвитку”. Крім господарів, участь у цьому змаганні взяли студенти Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Університету банківської справи НБУ та інших вишів України, а також Санкт-Петербурзького державного університету і Санкт-Петербурзького державного економічного університету.

On 1 April 2014, the second round of the First international competition of students' scientific works “Credit and banking system: history, the present and prospects for future” was held in the Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman. Besides the host student group, students of the Taras Shevchenko Kyiv National University, NBU University of Banking and other institutes of higher education of Ukraine as well as students of the St. Petersburg State University and St. Petersburg State University of Economics took part in the competition.

Метою конкурсу є активізація наукової роботи серед студентів та залучення талановитої молоді до наукових досліджень у сфері банківництва. До організаційного комітету і журі конкурсу ввійшли кращі викладачі кредитно-економічного факультету КНЕУ та інших навчальних закладів, зокрема із Санкт-Петербурга. Оргкомітет очолив доктор економічних наук, професор, декан кредитно-економічного факультету КНЕУ Михайло Діба, головою журі була доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту банківської діяльності КНЕУ Людмила Примостка.

Конкурс відбувався у два етапи. На перший тур надійшло понад 30 наукових робіт із багатьох ВНЗ України та Росії. Переможцями першого туру стали 16 учасників. У фіналі конкурсу вони представили на суд членів журі цікаві наукові доповіді на актуальну банківську тематику. Всі дослідження було проведено на досить високому науковому рівні, учасники конкурсу продемонстрували також і своє вміння вести інтелектуальну дискусію, чітко відповідали на запитання

колег та самі їх ставили. Їхні дослідження присвячувалися важливим темам банківської сфери: діяльності банківських установ, інвестиційній діяльності, ставкам депозитів, рефінансуванню банків та багатьом іншим. В обговоренні доповідей та дискусіях брали слово навіть члени журі, особливо коли теми доповідей торкалися їхніх особистих наукових інтересів. Так, професор Михайло Діба взяв участь у дискусії з приводу рефінансування банків, доктор економічних наук Борис Самородов ставив запитання щодо адекватності застосування методів статистичного аналізу, завідувача кафедри банківської справи КНУ імені Тараса Шевченка Світлану Науменкову зацікавили проблеми упередження системного ризику ліквідності і фінансової стійкості банків. Дискусії проходили в діловій, доброзичливій атмосфері, яка поєднувалася зі щирою зацікавленістю всіх присутніх сучасними проблемами банківської справи та пошуком шляхів їхнього розв'язання.

Згідно з рішенням журі дипломи I ступеня отримали студент п'ятого курсу Інституту магістерської та післядип-

ломної освіти Університету банківської справи НБУ (м. Київ) Віталій Лях і студент четвертого курсу Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана Віталій Кузьменко. Дипломами II ступеня нагороджено студентку четвертого курсу КНЕУ Юлію Чумак, студента п'ятого курсу КНУ імені Тараса Шевченка Антона Бондаря, п'ятикурсника Черкаського інституту банківської справи УБС НБУ Василя Шльончака та студенток Севастопольського інституту банківської справи УБС НБУ Анастасію Пастушко і Ліонгіню Потьомкіну. Всіх переможців конкурсу також нагороджено цінними призами. Вітаючи їх, голова журі Людмила Примостка зазначила, що Перший міжнародний конкурс студентських наукових робіт “Кредитно-банківська система: історія, сучасність та перспективи розвитку” стане традиційним і талановита молодь під керівництвом досвідчених наставників зробить гідний науковий внесок у розвиток вітчизняного банківництва.